

de Oostenrijkers leren kennen als harde werkers en als vriendelijke, gastvrije mensen. Men heeft dit tot uitdrukking willen brengen op de korte slotzitting, waarbij de voorzitter ANTOINE en zijn medewerkers hartelijk werden gehuldigd. Hun werk is voorbij en in Buenos Aires gaat men zich thans voorbereiden op het volgende congres in 1964.

September 1961

W. P. PLATE

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie; ter bespoediging van plaatsing behoudt de Redactie zich het recht voor, de stukken te bekorten).

DE BETEKENIS VAN HET LE-FENOMEEN

Het is jammer dat een zetfout de essentie van de opmerking van Prof. Dr. J. J. VAN LOGHEM JR. (1961) geheel onbegrijpelijk maakt (er staat afhankelijk, in plaats van onafhankelijk; zie ook de Verbetering op bl. 2444). Met mijn zinsnede bedoelde ik het volgende:

De immunologie bedient zich zelden van morfologische methoden. Met voorbij zien van de mogelijkheden, die de morfologie van de LE-factorfixatie aan de celkern in de loosebody-vorming biedt, heeft de immunologie thans met de immuunfluorescentie-methoden het terrein van de morfologie toch betreden, maar nu op een secundaire en kostbare wijze.

Het spijt mij dat ik (1961) bij Prof. Dr. J. GOSLINGS en medewerkers (1961) de indruk heb gewekt, de primaire betekenis van de ontdekking van HARGRAVES te onderschatten. Ik ben het geheel met de Leidse onderzoekers eens dat de ontdekking van de LE-cel van onschatbare waarde is geweest voor de kennis van de collageenziekten en voor de diagnostiek en behandeling van de individuele patiënt.

De ontwikkeling in de immunologische diagnostiek en de analyse van het proces dat bij de LE-vorming plaatsgrijpt, wijzen er echter op, dat de betekenis van de LE-cel is overschat, en dit komt dan ook duidelijk in de literatuur tot uiting (zie bv. MIESCHER e.a. 1961).

Bij de morfologische bestudering van de geïsoleerde eerste fase van de LE-celvorming, blijken er onvermoede mogelijkheden te bestaan voor een eenvoudige en kwantitatieve bepaling van de LE-factor, hetgeen een uitbreiding van de betekenis van HARGRAVES' ontdekking vormt en geenszins totale verwerping van de betekenis van de LE-cel.

Ik stel het zeer op prijs dat Prof. GOSLINGS en medewerkers zo uitgebreid op mijn opmerkingen zijn ingegaan. De nog geringe ervaring met de loosebody-proef en de kernagglutinatie-remmingsproef, waarover ik totnogtoe rapporteerde (800 sera), heeft zich inmiddels tot 1500 sera uitgebreid en ik hoop binnenkort een verslag van deze waarnemingen aan de redactie van het *Tijdschrift* aan te bieden.

Literatuur: LOGHEM, JR. J. J. VAN (1961) De betekenis van het LE-fenomeen. *Ned. T. Geneesk.* **105**, 2291. — GOSLINGS, J., W. HIJMANS en F. KLEIN (1961) De betekenis van het LE-fenomeen. *Ned. T. Geneesk.* **105**, 2292. — MIESCHER, P., N. F. ROTHFIELD, J. M. PHYTHYON en C. McEWEN (1961) The role of antinuclear reactions in the diagnosis of systemic lupus erythematosus. *Arthritis and Rheumatism* **4**, 223. — MIESCHER, P. M. DÖRNER, M. ENDERLIN en H. SPIEGELBERG (1961) Klinik und Serologie des viszeralen Lupus erythematosus. *Dtsch. med. Wschr.* **86**, 378 en 431. — SOEREN, F. VAN (1961) Simple determination of the L. E. factor. *Ann. rheum. Dis.* **20**, 281; (1961) De betekenis van het LE-fenomeen. *Ned. T. Geneesk.* **105**, 2290.

Rotterdam, 17 november 1961

F. VAN SOEREN

BERICHTEN

BUITENLAND

Wereldberichten

Cijfers van de „Quarantaineziekten”. — Blijkens een mededeling van de Wereldgezondheidsorganisatie werden in het jaar 1960 over de gehele wereld slechts 360 gevallen van pest aangegeven. De betekenis van dit cijfer beseft men ten volle als men zich herinnert dat in het tijdperk 1898 tot 1908 in het toenmalige Brits-Indië per jaar gemiddeld 548.427 pestlijders werden geboekt. Ook de cijfers aan pokken zijn in de laatste tien jaar belangrijk gedaald: 489.000 ziektegevallen in 1951 tegen 60.000 in 1960. Cholera trad in 1960 buiten de grenzen van haar traditionele gebieden in India en Oost-Pakistan; de ziekte breidde zich naar het noorden uit tot Jammoe en Kasjmir, naar het westen tot Afghanistan en West-Pakistan, naar het oosten tot Birma. In 1961 was er opnieuw een ernstige epidemie in West-Bengalen (1422 sterfgevallen) en onlangs werd ook in Calcutta de ziekte vastgesteld. Van gele koorts kwamen gunstige berichten. Chili en Costa Rica slaagden er in, *Aedes aegypti* te verdolgen, zodat in het Amerikaanse gele-koortsgebied thans 16 van de 25 landen en territoria vrij van de gele-koortsmug zijn (*WHO Press*, 22 november 1961).

Engeland

Leeftijd en ontslag. — Is het verstandig en behoorlijk, iemand bij het bereiken van een wettelijk of reglementair vastgestelde leeftijd te ontslaan? Het is niet moeilijk te beredeneren dat het niet verstandig en niet behoorlijk is. Men benadeelt de nationale economie of de nationale cultuur en schaadt tevens het individu. Arbeiden is een normale verrichting; ontijdige pensionering verdraagt de gezonde mens slecht. Daartegenover staat dat men bij een aan zekere leeftijd gebonden ontslag beoordelingen vermijdt, die soms delicaat zijn of tot discriminatie kunnen leiden. Bovendien opent de vervanging van ouderen door jongeren een kans op promotie van de besten, hetgeen aan bedrijf of instelling ten goede komt. Een medewerker van de *British medical Journal* van 18 november (bl. 1346) wijdde een uitvoerige studie aan het vraagstuk.

Uitbreiding van het schoolgeneeskundig onderzoek.

— De *Medical Officer* van 24 november (bl. 317) geeft verslag van een poging om de tegenwoordige „periodic medical inspection” te verheffen tot een „comprehensive medical examination”, belangstelling te wekken voor dit onderzoek bij ouders en huisarts, de preventie door immunisatie te bevorderen, bij te dragen tot publieke hygiënische voorlichting, van alle kinderen de urine op eiwit en suiker te onderzoeken, en de schoolarts van verveling te verlossen.

Tuberculose-epidemie in een overvuld schoollokaal.

— Twee artsen verbonden aan het Daisy Hospital van de kleine kustplaats Newry (graafschap Down) brengen verslag uit van een tuberculose-epidemie op een lagere school. Na de ontdekking in maart 1960 van 10 patiënten met erythema nodosum in één lokaal, vond men in het zelfde lokaal nog 11 besmetten, en bij de overige schoolbevolking 2 patiënten. Het schoollokaal dat 21 patiënten herbergde was sterk overvuld; op een vloeroppervlak van 9×6,8 meter waren er 71 meisjes, 9 tot 15 jaar oud, geplaatst. Het personeel ging bij onderzoek vrij uit; een der leerlingen van het genoemde lokaal, een meisje van 14 jaar, was sinds juni 1958 onder observatie, nadat een oudere zuster met een pleuritisch exsudaat in het ziekenhuis was opgenomen. Van het laatste röntgenonderzoek (januari 1960) vóór de epidemie werd aangetekend dat „the lung markings in the second right interspace appeared more pronounced than in her previous film, and